

DECIZIE

16 martie 2016

mun. Chișinău

Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit
al Curții Supreme de Justiție

în componență:

Președintele ședinței, judecătorul – Valeriu Doagă

Judecătorii – Iuliana Oprea, Ala Cobăneanu

Galina Stratulat, Dumitru Mardari

examinând recursul declarat de reprezentantul lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană, avocatul Ion Stegărescu,

în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană împotriva Ministerului Justiției și agentului constatat al Inspectoratului de Poliție Telenеști, Alexandru Pasat, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la repararea prejudiciului material și moral, împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 noiembrie 2015

c o n s t a t ă

La data de 05 noiembrie 2014, Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană au depus cerere de chemare în judecată împotriva Ministerului Justiției și agentului constatat al Inspectoratului de Poliție Telenеști, Alexandru Pasat, intervenient accesoriu Ministerul Finanțelor și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

În motivarea acțiunii reclamanții au menționat că, în urma unui conflict iscat între ei cu Mina Corciu și Ghenadie Corciu, la data de 27 ianuarie 2011, agentul constatat al Inspectoratului de Poliție Telenеști, Alexandru Pasat a întocmit procesele-verbale cu privire la contravenție, prin care ei au fost recunoscuți vinovați de comiterea contravenției prevăzute de art. 78 alin. (3) și 354 din Codul contravențional, fiindu-le aplicate amenzi în mărime de 50 u. c., adică câte 1000 de lei.

Menționează că, au contestat procesele-verbale cu privire la contravenție din 27 ianuarie 2011, iar prin hotărârile Judecătoriei Telenеști din 14 martie 2011 și 23 mai 2011 contestațiile au fost admise și au fost încetate procesele contravenționale.

Susțin că, la data de 14 noiembrie 2011, prin intermediul avocatului Ion Stegărescu au sesizat Procuratura raionului Telenеști, care prin ordonanța din 17 februarie 2012 a

refuzat în pornirea urmăririi penale pe faptul dat, din motiv că, fapta nu întrunește elementele constitutive ale infracțiunii, însă prin ordonanțele din 20 februarie 2012, în baza art. 78 alin. (3) din Codul contravențional, în privința lui Ghenadie Corciu și Mina Corciu a fost inițiat proces contravențional.

Afirmă că, la data de 23 iulie 2012, Ghenadie Corciu a contestat cu recurs hotărîrea Judecătorei Telenesti din 23 mai 2011, însă prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 17 octombrie 2012 a fost respins recursul ca fiind tardiv.

Relevă că, Ghenadie Corciu a contestat cu recurs și hotărîrea primei instanțe din 14 martie 2011, care prin decizia Colegiului penal al Curții de Apel Bălți din 10 octombrie 2012 a fost casată, iar pricina a fost restituită spre rejudecare în primă instanță.

Mai relevă că, prin hotărîrea definitivă și irevocabilă a Judecătorei Telenesti din 21 iunie 2013 a fost admisă contestația înaintată de Ion Sprinceană, au fost anulate procesul-verbal cu privire la contravenție și decizia agentului constator din 27 ianuarie 2011 și a fost încetat procesul contravențional.

Invocă faptul că, pe parcursul examinării cauzelor contravenționale, au suportat cheltuieli de asistență juridică.

Solicită încasarea din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Sprinceană a sumei de 7414,80 de lei și în beneficiul lui Marcel Sprinceană a sumei de 1414,25 de lei cu titlu de prejudiciu material, precum și încasarea din contul Ministerului Justiției în beneficiul lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană a sumei de 10000 de lei, cu titlu de prejudiciu moral și a cheltuielilor de judecată suportate în prezentul proces.

Prin încheierea protocolară a Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 16 martie 2015 a fost atras în proces Ministerul Afacerilor Interne în calitate de intervenient accesoriu (f. d. 62).

Prin hotărîrea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 19 mai 2015 s-a respins acțiunea ca fiind neîntemeiată.

Prima instanță și-a argumentat concluzia prin faptul că, pretențiile reclamantilor nu cad sub incidența Legii nr. 1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și art. 1398, art. 1422 din Codul civil.

Totodată, prima instanță a reținut că, în speța dată sunt aplicabile prevederile art. 383 alin. (2) și (3) din Codul civil, însă reprezentantul reclamantilor n-a făcut referire la această normă de drept și nu a invocat astfel de motive.

Prin decizia Curții de Apel Chișinău din 26 noiembrie 2015 s-a respins apelul declarat de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană și s-a menținut hotărîrea primei instanțe.

La data de 11 ianuarie 2016, reprezentantul lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană, avocatul Ion Stegărescu a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 noiembrie 2015, solicitînd admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărîrii primei instanței cu emiterea unei noi hotărîri.

În motivarea recursului a invocat că, instanțele judecătorești, la examinarea pricinii, nu au aplicat legea care trebuia să fie aplicată și anume Legea nr. 1545-XII din 25 februarie 1998 privind modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești și au aplicat o normă de drept material care nu urma să fi aplicată și anume art. 383 alin. (2) și (3) din Codul civil.

Studiind materialele dosarului, Colegiul civil comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră că, recursul declarat de reprezentantul lui

Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană, avocatul Ion Stegărescu urmează a fi admis, casate decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe cu emiterea unei noi hotărîri din alte motive decît cele invocate de instanțele inferioare.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să admită recursul și să caseze integral sau parțial decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe, pronunțînd o nouă hotărîre.

În conformitate cu art. 442 alin.(1) din Codul de procedură civilă, judecând recursul declarat împotriva deciziei date în apel, instanța verifică, în limitele invocate în recurs și în baza referinței depuse de către intimat, legalitatea hotărîrii atacate, fără a administra noi dovezi.

Materialele cauzei reflectă că, la data de 27.01.2011 CPR Telenești a întocmit pe numele lui Sprinceană Ion procesul-verbal cu privire la contravenție în temeiul căruia ultimul a fost sancționat în baza art. 78 alin. (3) din Codul contravențional cu amendă în mărime de 50 unități convenționale.

La fel, la data de 27.01.2011 CPR Telenești a întocmit pe numele lui Sprinceană Marcel procesul-verbal cu privire la contravenție în baza art. 78 alin. (3) și art. 354 din Codul contravențional, fiind sancționat cu amendă în mărime de 50 unități convenționale.

La data de 03.02.2011 procesele-verbale cu privire la contravenție menționate au fost contestate de contravenienți în instanța de judecată.

Prin hotărîrea Judecătoriei Telenești din 14 martie 2011 s-a admis contestația contravenientului Sprinceană Ion și s-a încetat procesul-verbal din 27.01.2011 intentat în baza art. 78 alin. (3) din Codul contravențional în privința lui Sprinceană Ion cu clasarea deciziei agentului constator cu privire la aplicarea amenzii (f.d. 6).

Prin hotărîrea Judecătoriei Telenești din 23 mai 2011 s-a admis contestația contravenientului Sprinceană Marcel, s-a încetat procesul contravențional intentat în privința lui Sprinceană Marcel în baza art. 78 alin. (3) pe motiv că, nu există faptul contravenției și în baza art. 354 din Codul contravențional, pe motivul existenței cauzei care înlătură caracterul contravențional al faptei (f.d. 9-12).

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 10 octombrie 2012 s-a considerat declarat în termen recursul părții vătămate Corciu Ghenadie, s-a admis recursul declarat de partea vătămată Corciu Ghenadie împotriva hotărîrii Judecătoriei Telenești din 14 martie 2011 în cauza lui Sprinceană Ion, s-a casat hotărîrea menționată cu restituirea cauzei în alt complet de judecată (f.d. 20).

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 17 octombrie 2012 s-a respins ca tardiv recursul declarat de partea vătămată Corciu Ghenadie împotriva hotărîrii Judecătoriei Telenești din 23 mai 2011 în cauza lui Sprinceană Marcel (f.d. 19).

Prin hotărîrea definitivă și irevocabilă a Judecătoriei Telenești din 21 iunie 2013 s-a admis contestația înaintată de Sprinceană Ion, s-a anulat decizia și procesul-verbal contravențional din 27.10.2011 întocmite de Comisariatul de Poliție Telenești în privința lui Sprinceană Ion în baza art. 78 alin. (3) din Codul contravențional și s-a încetat procesul contravențional (f.d. 21).

Analizînd legalitatea deciziei Curții de Apel Chișinău din 26 noiembrie 2015 și hotărîrii Judecătoriei Buiucani mun. Chișinău din 19 mai 2015, Colegiul constată că, actele de dispoziție judecătorești recurate au fost emise cu încălcarea normelor de drept material.

Potrivit art. 1398 alin. (1) din Codul civil, cel care acționează față de altul în mod ilicit, cu vinovăție este obligat să repare prejudiciul patrimonial, iar în cazurile prevăzute de lege, și prejudiciul moral cauzat prin acțiune sau omisiune.

În conformitate cu art. 1405 alin. (1) din Codul civil, prejudiciul cauzat persoanei fizice prin condamnare ilegală, atragere ilegală la răspundere penală, aplicare ilegală a măsurii preventive sub forma arestului preventiv sau sub forma declarației scrise de a nu părăsi localitatea, prin aplicarea ilegală în calitate de sancțiune administrativă a arestului, muncii neremunerate în folosul comunității se repară de către stat integral, indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii sau ale instanțelor de judecată.

Conform art. 2 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 cu privire la modul de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești (în continuare Legea nr. 1545 din 25.02.1998), acțiuni ilicite - acțiuni sau inacțiuni ale organului împuternicit să examineze cazurile cu privire la contravenții, ale organului de urmărire penală sau ale instanței de judecată, care exclud vinovăția acestora, al căror caracter ilegal se manifestă prin încălcarea principiului general, potrivit căruia nici o persoană nevinovată nu poate fi trasă la răspundere și nu poate fi judecată, (erori) ori fapte ale persoanelor cu funcție de răspundere din organul de urmărire penală sau din instanța de judecată, manifestate prin încălcarea intenționată a normelor procedurale și materiale în timpul procedurii penale sau contravenționale (infrațiuni).

În conformitate cu art. 3 alin. (1) lit. c), este reparabil prejudiciul material și moral cauzat persoanei fizice sau juridice în urma efectuării ilegale, în cazul urmăririi penale ori judecării cauzei penale, a percheziției, ridicării, punerii ilegale sub sechestru a averii, eliberării sau suspendării ilegale din lucru (funcție), precum și în urma altor acțiuni de procedură care limitează drepturile persoanelor fizice sau juridice.

Potrivit art. 5 alin. (1) din aceeași lege, cauzele cu privire la repararea prejudiciului material și moral se examinează în conformitate cu normele de procedură civilă în vigoare. Organul care reprezintă statul în instanța de judecată pe această categorie de cauze este Ministerul Justiției.

În conformitate cu art. 13 alin. (1) și (2) din aceeași lege, repararea prejudiciului specificat la art. 7 lit. a), c)-g) și în capitolul III se efectuează din contul bugetului de stat, iar în cazul când prejudiciul a fost cauzat de organul de urmărire penală întreținut din bugetul local - din contul acestui buget. Prejudiciul material și moral cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe. Amenzile se restituie de la buget, din fondul în care acestea au fost virate sau de către organul care a beneficiat de aceste sume.

Colegiul consideră necesar de a nota faptul că, normele juridice sistematizate în ramuri de drept nu sunt izolate ci corelează între ele, aflându-se într-o interconexiune sistemică unitară, iar interpretarea și aplicarea acestora derulează în sensul în care produc efecte juridice și nu viceversa. Astfel, normele juridice conținute în Legea nr. 1545 din 25.02.1998 au puncte de legătură cu celelalte norme de drept și formează în ansamblu un cadru de reglementare unic ce guvernează raporturile juridice inițiate de legea vizată.

La caz, lista ipotezelor specificate la art. 3 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 în virtutea cărora justițiabilul poate solicita repararea prejudiciului material și moral cauzat de autoritățile statului nu este exhaustivă, raționament dedus din textul prevederii legale citate și confirmat prin dispoziția art. 13 din aceeași lege care extinde spectrul acțiunilor

ilicite ale organelor de urmărire penală, procuraturii și instanțelor de judecată susceptibile reparării, consemnându-se fără echivoc faptul că, prejudiciul moral și material cauzat prin aplicarea ilicită a amenzilor contravenționale de către alte organe decât instanța de judecată se repară de către aceste organe. Intenția legiuitorului de a culpabiliza și alți factori de decizie în cazurile aplicării ilicite a amenzilor nu poate fi neglijată, o confirmare în acest sens fiind materializată la articolul menționat, respectiv fiind eronate concluziile instanțelor inferioare precum că, pretențiile reclamanților nu cad sub incidența Legii nr. 1545 din 25.02.1998.

Prin urmare, art. 13 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 nu poate fi privit ca o normă lipsită de efecte juridice inaptă să confere beneficiarilor dreptul de a cere repararea prejudiciului cauzat de organele de drept, pe motiv că, ipoteza menționată în această prevedere legală nu este reflectată în art. 3 și art. 6 din legea disputată or, o asemenea abordare vine în contradicție cu principiul legalității care prevede că, norma de drept în vigoare produce efecte juridice până la încetarea ei în condițiile prevăzute de lege (abrogare, expirarea termenului, cădere în desuetudine etc), iar destinatarii legii pot beneficia în deplină măsură de mecanismele oferite în acest context.

Colegiul relevă că, în consonanță cu art. 13 alin. (1) din legea nominalizată supra, hotărârile Judecătoreiei Telenești din 23 mai 2011 și respectiv din 21 iunie 2013 prin care au fost încetate procedurile contravenționale intentate neîntemeiat pe numele lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană reprezintă acele premise faptice și legale în temeiul cărora recurenții sunt îndreptățiți să solicite repararea prejudiciilor materiale și morale cauzate de agentul constator din cadrul Inspectoratului de Poliție Telenești prin sancționarea ilicită cu amenzi contravenționale, însă nu din contul bugetului de stat cum just au reținut instanțele inferioare ci din contul bugetului instituției date, în condițiile enunțate la art. 7 și art. 11 din Legea nr. 1545 din 25.02.1998.

În altă ordine de idei, Colegiul remarcă faptul că, în speță, reieșind din prevederile art. 13 alin. (1) din Legea nr. 1545 din 25.02.1998 acțiunea înaintată de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană împotriva Ministerului Justiției, agentului constator al Inspectoratului de Poliție Telenești, Alexandru Pasat, Ministerului Finanțelor și Ministerului Afacerilor Interne urmează a fi respinsă deoarece sarcina compensării prejudiciului material și moral cauzat reclamanților revine subiectului responsabil (prin intermediul funcționarilor săi) care a aplicat ilicit amenzi contravenționale – Inspectoratul de Poliție Telenești ca entitate juridică autonomă și distinctă ce dispune de buget propriu, parte procesuală care nu se regăsește în cercul copîrîților reflectați în cererea de chemare în judecată. Or, agentul constator al Inspectoratului de Poliție Telenești, Alexandru Pasat nu a participat în cadrul prezentului proces în calitate de reprezentant al Inspectoratului de Poliție Telenești ci în ipostaza de persoană fizică cu interese material-juridice proprii, împuterniciri (procură) ce ar emana din partea angajatorului nefiind la materialele dosarului.

Distinct de cele menționate, Colegiul remarcă faptul că, în partea motivată a hotărîrii Judecătoreiei Buiucani mun. Chișinău din 19 mai 2015 se face referire la incidența în speță a prevederilor art. 383 alin. (2) și (3) din Codul contravențional, însă instanța de apel deși conchide asupra inaplicabilității la caz a temeiului juridic citat menține hotărîrea primei instanței.

Din considerentele menționate și avînd în vedere că, decizia Curții de Apel din 26 noiembrie 2015 și hotărîrea Judecătoreiei Buiucani mun. Chișinău din 19 mai 2015 au fost emise cu încălcarea normelor de drept material, Colegiul ajunge la concluzia de a admite

recursul declarat de reprezentantul lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană, avocatul Ion Stegărescu, a casa decizia instanței de apel și hotărîrea primei instanțe cu emiterea unei noi hotărîri de respingere a acțiunii înaintate de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană împotriva Ministerului Justiției și agentului constatator al Inspectoratului de Poliție Telenești, Alexandru Pasat, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la repararea prejudiciului material și moral, ca fiind neîntemeiată.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. b) din Codul de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e

Se admite recursul declarat de reprezentantul lui Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană, avocatul Ion Stegărescu.

Se casează decizia Curții de Apel Chișinău din 26 noiembrie 2015 și hotărîrea Judecătorei Buiucani mun. Chișinău din 19 mai 2015 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată depusă de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană împotriva Ministerului Justiției și agentului constatator al Inspectoratului de Poliție Telenești, Alexandru Pasat, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la repararea prejudiciului material și moral cu emiterea unei noi hotărîri prin care:

Se respinge ca neîntemeiată cererea de chemare în judecată depusă de Ion Sprinceană și Marcel Sprinceană împotriva Ministerului Justiției și agentului constatator al Inspectoratului de Poliție Telenești, Alexandru Pasat, intervenienți accesorii Ministerul Finanțelor și Ministerul Afacerilor Interne cu privire la repararea prejudiciului material și moral.

Decizia este irevocabilă de la pronunțare.

Președintele ședinței,
Judecătorul

Valeriu Doagă

Judecătorii

Iuliana Oprea

Ala Cobăneanu

Galina Stratulat

Dumitru Mardari